Norges vassdrags- og energidirektorat
Boks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Trondheim, 01.11.2013

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2013/7311

Saksbehandler:
Jarl Koksvik

Høringsuttalelse vedrørende søknad om konsesjon for Tolga kraftverk i Tolga og Os kommuner, Hedmark fylke

Vi viser til den tilsendte søknaden fra Opplandskraft DA om konsesjon til bygging av Tolga kraftverk i Tolga og Os kommuner, Hedmark fylke. Videre vises til Fylkesmannen i Hedmarks uttalelse i saken, datert 01.10.2013. Utsatt høringsuttalelse i forhold til opprinnelig frist er gjort etter avtale med NVE og som et resultat av utsatt frist for Fylkesmannen.

Miljødirektoratet har i det følgende valgt å gjøre en vurdering av det omsøkte tiltaket med hovedvekt på fisk og ferksvannsøkologi, samt friluftsliv med vekt på fiske. For øvrige fagtema vises til Fylkesmannen i Hedmarks uttalelse i saken.

Fylkesmannen i Hedmark har fremmet innsigelse til søknaden.

Bakgrunn
Søknaden for Tolga kraftverk inneholder planer om etablering av et elvekraftverk i øvre del av Glomma i kommunene Tolga og Os, og inneholder totalt fire alternativer.

Alternativ 3A og 3B innebærer etablering av dam og inntak ved Hummelvoll, ca. 7 km oppstrøms Tolga sentrum, og med utløp henholdsvis nedenfor Eidsfossen og ved Eid. Kraftstasjonen vil bli plassert i fjell ved Erlia. Steinmassene planlegges plassert i tipp ved Erlia og i Kåsdalen. Installert effekt og beregnet årlig produksjon for alternativ 3A og 3B er på henholdsvis 43 MW og 199 GWh og 39 MW og 176 GWh. Inntaksdammen ved Hummelvoll vil øke vannstanden ved damstedet med ca. 3 meter, noe som vil gi en oppdemmingseffekt som vil strekke seg 1,5 km ovenfor dammen. For alternativ 3A og 3B vil den fraførte elvestrekningen (minstevannføringsstrekningen) være på henholdsvis 13,0 km og 11,8 km.

Alternativ 2A og 2B er planlagt med inntaksdam ved Lensmannsfossen, ca. 4 km oppstrøms Tolga sentrum. Utløpet for alternativ 2A og 2B vil være de samme som for alternativ 3A og 3B; dvs. henholdsvis nedstrøms Eidsfossen og ved Eid. Kraftstasjonen er planlagt i fjell ved

Brennmoen og massedeponi vil bli plassert i terrenget ved Brennmoen og i Kåsdalen. Installert effekt og beregnet årlig produksjon for alternativ 2A ligger på 33 MW og 159 GWh. For alternativ 2B er det planer om installert effekt på 37 MW noe som vil gi en beregnet produksjon på ca. 151 GWh. Inntaksdam ved Lensmannsfossen vil øke vannstanden ved damstedet med ca. 7 m, noe som vil danne et inntaksbasseng på ca. 1,2 km. For alternativ 2A vil den fraførte elvestrekningen bli på 9,6 km, mens en eventuell realisering av alternativ 2B vil gi 8,4 km elv med minstevannføring.

Maksimal slukeevne er for alle alternativene bortsett fra alternativ 2B, planlagt å ligge på 60 m^3/s. For alternativ 2B er det planlagt en slukeevne på 80 m^3/s. Laveste slukeevne vil være 5 m^3/s for alle alternativene.

Beregnede vannføringsverdier viser at Q95 sommer og Q95 vinter ligger på henholdsvis 21 m^3/s og 17 m^3/s på den aktuelle elvestrekningen i Glomma. Alminnelig lavvannføring er beregnet til å ligge på 8 m^3/s. Det er planlagt en minstevannføring på 12 m^3/s i sommerhalvåret (1.5.-15.9) med en gradvis nedtrapping mot 5 m^3/s i perioden 16.9-22.9. I perioden 22.9-30.4 er det planlagt slipp av en stabil minstevannføring på 5 m^3/s. I tillegg kommer eventuelle overløp på dammen.

Søker prioriterer alternativ 3A og anbefaler at det gis konsesjon til dette alternativet.

Miljødirektoratets vurdering
Utfordringene knyttet til det å ivareta et intakt vassdragsmiljø med hovedvekt på fiskebestandene og deres vandringer og derigjennom også fisket som friluftsaktivitet og ressurs, synes å være blant de viktigste temaene ved den foreliggende søknaden om konsesjon for Tolga kraftverk.

Fisk
De gjennomførte konsekvensutredningene for ferskvannsøkologi og fisk vurderes som gode og danner et godt utgangspunkt for å vurdere de ulike sidene ved søknaden for disse fagtemaene (jf. naturmangfoldloven § 8).

Influensområdet innehar en rekke ulike fiskearter, hvor harr, ørret og steinsmett dominerer på stryk og strømsterke områder, mens gjedde, ørekyte, lake, abbor, sik og bekkeniøye forekommer på mer stilleflytende partier. Harrbestanden i området er vurdert til å være svært stor sammenlignet med andre elver på Østlandet. Ørretbestanden i influensområdet betegnes som middels stor og med normalt god individuell tilvekst for en elvelevende bestand.

Gjennom konsekvensutredningen er det dokumentert gode gyte- og oppvekstområder for både ørret og harr innenfor influensområdet. På strekningen Hummelvoll-Eidsfossen (fraført strekning for alt. 3A) er det i rapporten vurdert at det totale arealet av egnede oppvekstområder er stort og at det derfor samlet sett er en betydelig ørretproduksjon på strekningen. For harr ligger de viktigste gyteområdene trolig i øvre og nedre del av

strekningen Hummelvoll-Eidsfossen. Området fungerer imidlertid også som et viktig oppvekstområde for arten. Telemetri- og genetikkstudier har videre vist at det foregår betydelige vandringer av fisk både opp- og ned i området. For harr og ørret må derfor influensområdet med Tolgafallene sees på som en økologisk enhet. I konsekvensutredningen er da også verdien for strekningene Hummelvoll-Eidsfossen (alt. 3A) satt som *stor* for både ørret og harr, mens strekningen Hummelvoll-Eid (alt. 3B) er vurdert til å ha *stor* verdi for ørret og *middels/stor* for harr. Ved de minste utbyggingsalternativene berøres også områder med *middels/stor* verdi (både alt. 2A og 2B) for ørret, mens verdien for harr er vurdert til *middels/stor* (alt. 2A) og *liten* (alt. 2B). Verdivurderingen viser dermed tydelig at de fleste utbyggingsalternativene vil berøre viktige funksjonsområder for begge arter. Også for bunndyr, som er viktig både i biologisk mangfold sammenheng og som næring for fisken, er alle delområdene vurdert til å ha *stor* verdi.

Ved vurdering av konsekvens er det i utredningen kommet fram til at en samlet vurdering for harr, ørret, andre fiskearter og bunndyr vil ligge på *middels negativ* for alt. 3A, *middels/liten negativ* for alt. 3B og 2A og *liten negativ* for alternativ 2B. Disse vurderingene er imidlertid gjort med en svært viktig forutsetning, nemlig at fokus på *"Toveis fiskevandringer forbi dam og oppstrøms vandringer forbi tunnelutløp opprettholdes på et tilfredsstillende nivå ved at problemstillingen gis høy prioritet ved planlegging, bygging og ved tiltaksorienterte etterundersøkelser."* og at *"Tiltak for å redusere omfang og konsekvenser av utfall av kraftverk gjennomføres."* (jmf. konsekvensutredningsrapporten). Samtidig går det fram at dersom fokuset på toveis fiskevandringer forbi dam og oppstrøms vandringer forbi tunnelutløpet *ikke* tillegges tilstrekkelig vekt, og at det bygges en konvensjonell dam med fiskepassasje kun for oppvandrende fisk, vurderes det i konsekvensutredninga at konsekvensen vil bli *svært stor negativ* for alternativ 3A og 3B og *stor negativ* for alternativ 2A og 2B.

Konsekvensvurderinga viser med all tydelighet viktigheten av at vandringene av fisk opprettholdes gjennom influensområdet. I likhet med den forelagte utredninga karakteriserer også Miljødirektoratet verdien av langtvandrende innlandsfiskebestander som høy. Dette ble senest signalisert gjennom NVE og Miljødirektoratets felles revisjonsprosjekt, hvor slike bestander ble satt i nest høyeste verdikategori, dvs. stor verdi[1]. En av de viktigste årsakene til dette er at vandringene er en svært viktig del av dynamikken i mange elvelevende fiskebestanders livshistorie (spesielt harr), men som er under stadig press fra menneskelig aktivitet.

Miljødirektoratet er i utgangspunktet enig i at om man lykkes med å bygge en toveis fiskepassasje som fungerer etter hensikten er det grunn til å tro at man vil kunne redusere de negative konsekvensene for fisk. Samtidig ser direktoratet med bekymring på effektene det vil ha om man skulle mislykkes med etableringen av slike tiltak. Det er all grunn til å vektlegge at et av Norges fremste fagmiljø på innlandsfisk (konsekvensutreder) konkluderer med at konsekvensene da blir stor til svært stor negativ.

[1] Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering. Rapport nr. 49/2013. Jan Sørensen (red.). 306 s.

I Norge har det over mange år vært fokus på å tilrettelegge for oppvandring av fisk. Fokuset har i all hovedsak vært på laks eller sjøørret. Innlandsfisk har hatt lite fokus. I Glomma har man imidlertid etablert flere fisketrapper, men disse er i mange tilfeller bygd med den kunnskap man har fra laksetrappene, noe som i mange tilfeller har vist seg å fungere dårlig for innlandsfisk. Selv i mange laksevassdrag hvor det å sikre oppvandring har hatt stort fokus over mange år, er det mange eksempler på at man har mislyktes med å få fisken til å gå trappene. De senere år har man imidlertid fått mer kunnskap både nasjonalt og internasjonalt. Dette gjelder også for innlandsfisk hvor man bl.a. i enkelte land har fått en del kunnskap om etablering av fiskepassasjer rundt dammer og kraftverk. I Norge har man imidlertid liten erfaring og kunnskap knyttet til dette. Videre er det også betydelig mindre kunnskap når det gjelder å sikre at nedvandrende fisk ikke havner i turbinene. Dette er imidlertid svært viktig for at vandringer skal opprettholdes naturlig over tid. Temaet har imidlertid hatt økt fokus i senere år, og senest i oktober 2013 kom det en rapport fra den svenske Havs- och Vattenmyndigheten som omhandler mulige metoder for å sikre opp- og nedvandring av fisk[2]. Rapporten fungerer som en kunnskapsoppsummering og viser bl.a. viktigheten av at det velges sperregitter med riktig lysåpning i forhold til fiskestørrelse, at det anlegges ledeanordninger som gjør at fisken ledes til et omløp forbi turbininntaket og hvor omløpet må få riktig plassering og med tilstrekkelig vannføring for å fungere optimalt for nedvandrende fisk. I den svenske rapporten oppgis flere muligheter for å løse dette, men det foreligger ingen konkrete anbefalinger av hva som vil fungere for den enkelte art, som for eksempel harr. Tross kunnskapsoppsummeringen mener Miljødirektoratet at det er betydelige usikkerheter til hvordan dette skal løses tilfredsstillende for Tolga kraftverk. Så lenge kunnskapen og erfaringa med slike tiltak for innlandsfisk i Norge er liten, har man ingen garanti for at man vil lykkes med å få på plass gode toveis fiskepassasjer, selv om dette skulle tillegges tilstrekkelig vekt i prosjekteringa. Så vidt Miljødirektoratet kjenner til foreligger det da heller så langt ingen detaljerte prosjektskisser over hvordan en toveis fiskepassasje er tenkt løst for Tolga kraftverk.

I forbindelse med en eventuell etablering av Tolga kraftverk må man lykkes med å få fisken til å passere både kraftverksutløpet og inntaksdammen. I tillegg kan man ikke utelukke at forhold knyttet til minstevannføringsstrekningen, som i hovedalternativet vil bli på hele 13 km, også kan påvirke vandringene negativt. I Eidsfossen er det bl.a. trolig enkelte vannføringer som er bedre egnet for vandring enn andre. Et annet forhold er at for at vandringene skal opprettholdes over tid må fordelene ved vandringa være større enn kostnadene. Om man skulle lykkes med å få fisken forbi dam og kraftverksutløpet, kan andre forhold som dårligere gyte- og oppvekstforhold og dermed mindre produksjon på minstevannføringsstrekningen, eller økt predasjon fra gjedde i inntaksmagasinene, medføre at fordelen med vandringen allikevel svekkes. I omtalen av driv av bunndyrarter som er den viktigste næringskilden for laksefisk i vekstperioden og hvor det antas at drivet vil bli redusert på minstevannføringsstrekningen som følge av redusert vannføring/hastighet, heter det bl.a. at *"Totalt sett vil dette gi et dårligere næringstilbud for fisk i minstevannføringsområdet og rett nedstrøms dette etter regulering"*. Under Kap. 6 Beslutningsrelevant usikkerhet i konsekvensutredninga, står det også at *"Selv om*

[2] Havs- och vattenmyndigheten. Anordningar för upp-och nedströmspassage av fisk vid vattenanlägningar. Underlag till vägledning om lämpliga försiktighetsmått och bästa möjliga teknikk för vattenkraft. Rapport 2013: 14. 114 s.

beregninger viser at vanndekt areal i stor grad opprettholdes ved en vannføring på 5 m^3/s er det knyttet betydelig usikkerhet til forholdene for overlevelse av bunndyr og insekter vinters tid og omfanget av innfrysing". Over tid vil det med andre ord også kunne være andre forhold ved reguleringa enn de som er knyttet til de fysiske løsningene for sikring av opp og nedvandring som kan medføre at vandringene opphører. Dette er viktig å ta med i betraktningen.

I Glomma er det allerede etablert 13 elvekraftverk, hvorav seks ligger i Hedmark. Dette har medført en vesentlig fragmentering av vassdraget. Ved vurdering av konsekvensene av et omsøkt tiltak skal den samlede belastningen økosystemet er utsatt for vurderes (jfr. naturmangfoldloven § 10). Det betyr at det omsøkte tiltaket må vurderes på bakgrunn av allerede foretatte inngrep og effektene disse har på økosystemet. For Glommas del er det klart at den samla belastninga er stor, og etableringen av flere av elvekraftverkene har brutt eller svekket tidligere vandringer hos fisken i vassdraget. Vassdragsavsnittet som inngår i utbyggingsplanene er blant de siste lite påvirka strykstrekningene i Glomma, og hvor fisken kan vandre fritt. Som økosystem og landskapselement har bevaringen av dette i et ellers sterkt påvirket vassdrag en verdi i seg selv, men det er spesielt med tanke på fiskevandringene at den samla belastninga er bekymringsfull. I konsekvensvurderingen skriver da også NINA som kommentar til en streng konsekvensvurdering om ikke toveis fiskepassasjer etableres at *"Denne vurderingen er gjort til tross for at det forekommer gyteområder for begge arter både opp- og nedstrøms strekningene som vil bli direkte berørt, men virkningene av ytterligere fragmentering av Glomma vurderes strengt ut i fra et bevaringsbiologisk perspektiv. Det er dokumentert en betydelig opp- og nedstrøms vandring/genflyt gjennom Tolgafallene og brudd av denne forbindelsen forventes å redusere bestandenes levedyktighet på lang sikt".* Miljødirektoratet mener følgelig at vurderingen av samlet belastning må tillegges betydelig vekt i denne saken.

For øvrig bør det påpekes av den omsøkte minstevannføringa på 5 m^3/s om vinteren og 12 m^3/s om sommeren ligger langt under Q95 verdiene (Q95 sommer = 21 m^3/s og Q95 vinter = 17 m^3/s). Det er i dag ofte praksis at Q95-verdien legges til grunn ved etablering av minstevannføring for nye kraftverk, og den omsøkte minstevannføringa synes derfor å ligge lavere enn hva man burde kunne forvente.

Fiske og friluftsliv

Det foreligger konsekvensutredingsrapporter både på temaet friluftsliv og reiseliv, i tillegg til at det er utarbeidet en egen rapport for fisketurismen i området. Kunnskapsgrunnlaget vurderes derfor å være godt.

For friluftsliv er korte turer til fots langs Glomma, ulike former for padling, skiturer i lysløypa ved Tolga, samt fiske, oppgitt å være de viktigste aktivitetene innenfor influensområdet. Eidsfossen oppgis også som et spesielt dramatisk avsnitt av vassdraget og som trekker friluftsbrukere dit. Som friluftsområde er verdien i konsekvensutredninga satt som liten til middels på lokalt nivå, middels på regionalt nivå og middels på nasjonalt nivå.

Glomma innenfor influensområdet har en betydelig interesse som lokalitet for fiske; ikke minst i reiselivssammenheng. Kombinasjonen av store forekomster av spesielt harr, men også ørret, og en rik bunndyrfauna med hyppige klekkinger av ulike arter, har gjort influensområdet spesielt attraktivt. Ved spesiell tilrettelegging gjennom bl.a. spesifikke fiskeregler i deler av området, har man utviklet et produkt som er etterspurt i fluefiskemiljøer i både Norge og Europa for øvrig. I følge fagutredningsrapporten for fisketurismen viser en oversikt over kortsalg/omsetning at i de områdene hvor det er tilrettelagt for fluefiske har salget økt med 2-300 % over en tiårsperiode. Økt fiskekortsalg skjer hovedsakelig til utenlandske turister, men det er også en svak økning for norske fiskere. Samlet forbruk i 2011 knyttet til fiske i influensområdet var beregnet til omkring 3,99 mill. kroner med utgangspunkt i antall solgte fiskedøgn, og 4,72 mill. kroner med utgangspunkt i tall for antall overnattinger. Fylkesmannen viser videre til tall fra prosjektet Fishspot som tilrettelegger og utvikler sportsfisket i Østerdalen. Prosjektet viser til årlig dobling i salg av fiskekort også fra 2011 til 2013. Miljødirektoratet har ikke sjekket disse tallene, men de viser uansett at det er en omfattende aktivitet knyttet til fiske i området. I følge konsekvensutredningsrapporten har influensområdet også et betydelig utviklingspotensial hva gjelder utviklingen av fiske som produkt. Dersom vassdraget ikke bygges ut (0-alternativet) er det anslått i konsekvensutredninga at verdien kan ligge på mellom 9 og 15 mill. kr, dog gitt at det legges inn en betydelig innsats for å løse ut potensialet.

En samlet konsekvensvurdering ved en utbygging for temaene friluftsliv, fiske og reiseliv er satt til middels for alternativ 2A, 2B og 3B og middels til stor for alternativ 3A. Selv om man har liten erfaring med avbøtende tiltak knyttet til fisketurisme, er det i utredningen antatt at man gjennom tiltak som bl.a. optimalisering av fiskereglene i hele influensområdet, vil kunne redusere de negative konsekvensene av en ev. kraftutbygging.

Miljødirektoratet vil påpeke at omfanget og verdiskapningen man har knyttet til fisket i influensområdet er spesielt i norsk målestokk. Det er relativt få innlandsvassdrag i Norge hvor man har så stor verdiskapning knyttet til fiske basert på et såpass lite geografisk område som det man har i influensområdet. Dette viser at området har et stort potensial som rekreasjonsområde ikke bare for fluefiskere, men også for allmennheten. Det påpekes at influensområdet da også har fiskekortordninger for andre redskapsformer enn hva som er hovedmålgruppen for fisketurismen.

Selv om man fortsatt vil kunne opprettholde et visst fiske og verdiskapning også etter en eventuell utbygging, er det grunn til å tro at dette vil kunne bli mindre attraktivt. Spesielt vil det slå negativt ut om produksjonen av fisk blir lavere, eller at vandringene og dynamikken i vassdraget opphører slik at variasjonen og mengden fisk det kan fiskes på, endres. Selv om turisme ikke ligger innenfor Miljødirektoratets ansvarsområdet, framstår det også som betydelig lettere å utnytte utviklingspotensialet og verdien i fisket i et uregulert vassdrag, enn å få suksess med de samme tiltakene (optimalisering av fiskereglene) som et avbøtende tiltak dersom vassdraget bygges ut. Det står da også i konsekvensutredningen fra NINA vedrørende fisketurismen at *"Det er imidlertid viktig å understreke at en kraftutbygging vil gi et fisketurismeprodukt som har en lavere verdi og være mindre interessant hos grupper av fiskere, enn et vassdrag uten kraftutbygging"*.

Miljødirektoratet velger å tolke dette dit hen at en utbygging sannsynligvis også vil medføre at områdets verdi for fiske for allmennheten vil bli redusert gjennom en eventuell utbygging.

Miljødirektoratet mener at områdets verdi for utøvelse av fiske og friluftsliv bør tillegges betydelig vekt i vurderingen av den foreliggende søknaden. Dette må sees i nær sammenheng med tilgjengeligheten av fisk, opprettholdelsen av et artsrikt bunndyrsamfunn og hvor fiskevandringene og opprettholdelsen av et velfungerende elveøkosystem står sentralt. Det er også viktig å ta med den konkrete verdiskapningen denne aktiviteten har og vil kunne få i framtida når fordeler og ulemper skal veies mot hverandre i vurderingen av om eventuell konsesjon skal gis.

Vannforskriften

Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) har som mål at vassdrag og kystvann i Norge oppnår minst god økologisk og god kjemisk tilstand innen de frister som er fastsatt i forskriften. Målet skal nås ved helhetlig planlegging, med utarbeidelse av regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltak for å nå de konkret fastsatte miljømålene.

Det arbeides nå med en vannforvaltingsplan for vannregion Glomma. Godkjente forvaltningsplaner for området skal foreligge innen utløpet av 2015. Alle tiltak for å nå miljømålet som står i forvaltningsplanen skal iverksettes innen utgangen av 2020.

Dersom det planlegges nye inngrep i vannforekomsten som kan medføre at målet om god økologisk tilstand ikke nås eller at tilstanden til vannforekomsten forringes, må det omsøkte tiltaket vurderes etter vannforskriftens § 12. Det er her et krav for å kunne gjennomføre tiltaket at alle praktiske tiltak settes inn for å begrense en negativ utvikling i miljøtilstanden, at samfunnsnytten av inngrepet er større enn tap av miljøkvalitet og at hensikten med inngrepet ikke kan oppnås med andre midler som er miljømessig vesentlig bedre.

Miljødirektoratet viser til at Glomma i Hedmark kun har to strekninger som vurderes til å ha god økologisk tilstand (Vann-nett), hvorav den ene omfatter influensområdet for Tolga kraftverk. Miljødirektoratet vurderer at selv med de tilpasninger og avbøtende tiltak som beskrives i søknaden så vil tiltaket kunne få negative innvirkninger på den økologiske tilstanden i vassdraget slik at miljøtilstanden i vassdraget vil kunne forringes. Miljødirektoratet mener derfor at tiltaket må vurderes i henhold til vannforskriften § 12.

Miljødirektoratets totalvurdering og konklusjon

Influensområdet for Tolga kraftverk har store verdier knyttet til ferskvannsøkologi, med hovedvekt på fisk og derigjennom også fiske. Hovedproblemstillingen knyttet til det omsøkte prosjektet, både bevaringsbiologisk, men også for fisket, er knyttet til opprettholdelse av fiskebestandenes vandringer gjennom området, også etter en eventuell utbygging.

Fylkesmennene i Hedmark og Oslo og Akershus har for tiden engasjert NINA for å lage en handlings- og prioriteringsplan for fiskepassasjer i Glomma. Denne planen skal, i følge fylkesmennene, bli et arbeidsdokument som skal brukes for å få utbedret eller modernisert de eksisterende fiskepassasjene i fylkene. Dette er kraftverk som ligger i samme vassdrag og berører de sammen langtvandrende fiskeartene som et eventuelt Tolga kraftverk. Miljødirektoratet er av den klare oppfatning at man må bruke dette arbeidet, og få satt i gang konkrete tiltak for å skaffe kunnskap rundt og evaluere effekten av toveis fiskepassasjer ved *eksisterende* anlegg, før man eventuelt gir konsesjon til Tolga kraftverk. Gjennom et slikt arbeid vil man kunne skaffe nødvendig kunnskap om det er mulig å anlegge toveis fiskepassasjer som er gode nok til at det er faglig forsvarlig, bevaringsbiologisk sett, før man eventuelt går i gang med en utbygging på en av Glommas siste uberørte elvestrekninger. I rapporten fra den svenske Havs och Vattenmyndigheten over metoder for opp-og nedvandring av fisk ved vassdragsanlegg, vises det til at det i flere land gjøres nøye vurderinger før en ny fiskepassasje etableres. I diskusjonen står det bl.a. at *"I dissa länder* [USA og England] *och även i Tyskland krävs ofta att en fiskvägs funktionalitet bevisas genom försök"*. Og videre som en anbefaling til praktisering i Sverige: *"Därför bör myndighetarna i Sverige inte bara ställa krav på en bästa möjliga teknikk utan även ha krav på fiskvägens totala effektivitet undersöks om inte en säker bedömning kan göras på plats*".

Tolgafallene i Glomma innehar store verdier knyttet til fisk og fiske. Med allerede 13 elvekraftverk i vassdraget er den samla belastninga høy, og vassdraget er følgelig betydelig fragmentert. Influensområdet er et av de siste gjenværende uberørte områdene og som fortsatt har god økologisk tilstand i henhold til vannforskriften. Bevaringsbiologisk sett, samt for utøvelse av friluftsliv gjennom fiske, er opprettholdelsen av fiskevandringene gjennom området vurdert til å være av spesielt stor verdi. Samtidig er kunnskapsgrunnlaget rundt det å sikre tilstrekkelig vandring hos innlandsfiskebestander foreløpig mangelfullt i Norge. Miljødirektoratet er følgelig av den oppfatning at det først må framskaffes kunnskap ved utprøving av en toveis fiskepassasje og eventuelt andre tiltak ved allerede eksisterende anlegg i vassdraget, før man tar endelig stilling til konsesjon for Tolga kraftverk. Dette vil inngå som en oppfølging av den nylig framlagte svenske kunnskapsoppsummeringa og ikke minst det arbeidet som nå gjøres i den kombinerte handlings- og prioriteringsplanen for fiskepassasjer som det jobbes med i vassdraget. Kun gjennom et slikt arbeid vil man kunne få den kunnskap og erfaring som er nødvendig for å kunne sannsynliggjøre forventet effektivitet ved en toveis fiskepassasje i tilknytning til et eventuelt Tolga kraftverk. Inntil slik kunnskap og praktisk erfaring foreligger, mener Miljødirektoratet at det ikke er faglig forsvarlig å realisere det omsøkte prosjektet, og at føre-var prinsippet bør komme til anvendelse (jf. naturmangfoldloven § 9). Miljødirektoratet anbefaler derfor NVE å avslå den nå foreliggende søknaden om konsesjon for Tolga kraftverk.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Yngve Svarte	Øyvind Walsø
avdelingsdirektør	seksjonsleder

Kopi til:

Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	HAMAR
Tolga kommune		2540	TOLGA
Os kommune	Rytrøa 14	2550	OS I ØSTERDALEN